

בנה זה ראש דשמעתה

הגיליון האקטואלי מבית היוצר של מכון 'אש התורה'

האם מותר לאכול בסוכה שבודאי לא יישן בה

לאכילה ולשינה, אלא זוהי הגדרה בחובת מצות ישיבת סוכה **שעל הגברא**.

והיינו, שאינו יוצא ידי חובת ישיבת סוכה אלא כשעוקר כל דירתו אל הסוכה, ואם בנה סוכה שיכול רק לאכול בה, נמצא שלענין שינה לא עקר את דירתו מביתו, וכיון שאין כאן עקירה גמורה של דירתו אל הסוכה, לא יצא ידי חובת ישיבה בסוכה אף במה שאכל ושתה בה, דדירה בסוכה נחשבת רק כשעוקר כל תשמישיו לסוכה.

ולפי"ז נראה, דכל דברי המרדכי שא"א לאכול בסוכה שאינו יכול לישן

בה, היינו דוקא במי שזוהי סוכתו היחידה, שנמצא שאינו מקיים חובת סוכה לענין שינה. אבל מי שיהיו לו שתי סוכות נפרדות, אחת ראויה לאכילה בלבד ואחת ראויה לשנה בלבד, בודאי יצא יד"ח ויכול לאכול בסוכה שראויה לאכילה לחוד, מפני שאין חיסרון בחפצא של הסוכה במה שאינה ראויה לשינה, ומצד הגברא הוא מקיים גם את מצות שינה בסוכה, בסוכתו השניה. ואין שום צורך שיתקיימו תרווייהו בסוכה אחת.

[ובאמת מצינו בביכורי יעקב שם, דגם להמרדכי סגי שיהיו לו ב' סוכות, א' לאכילה וא' לשינה. אלא שסברתו דגם בדירתו יש לאדם חדר לאכילה וחדר לשינה, וזה א"ש גם אם היה זה דין בחפצא, דב' הסוכות יחד נעשים לו בית דירה. אך לדרכינו הוא פשוט טפיל.]

ולפי"ז נמצא דשפיר יכולים לאכול בסוכות שבמקומות ציבוריים, כגון ברחבת הכותל. אף שאין ראויים לשינה, כיון שיש לו סוכה בבית שעומדת לשינה. והמרדכי לא דיבר אלא במי שאין לו סוכה אחרת לשינה, וכמו שנתבאר.

שאלה: יש לדון בסוכות המוניות, כסוכות שבפתחי חנויות מזון, מסעדה או חנות פלאפל. האם יוצאים בהם ידי חובה, היות וסוכות אלו אינם ראויות לשינה. וכך יש לדון בסוכות שברחבת הכותל המערבי, שאי אפשר לישון בהם, מפני ריבוי ההמון והרעש.

ויסוד השאלה על פי מה שנפסק ברמ"א (תר"מ ד), כי סוכה שאינה ראויה לאכילה ושתיה או לשינה מחמת שמצטער בה או מחשש גניבה וכדו', **אינו יוצא בה כלל**, גם בדברים שאינו מצטער בה. וכגון סוכה שראויה לאכילה, אך מצטער או חושש לישון בה, דאינה כשרה אף

לאכילה, מפני שצריכה הסוכה להיות כעין דירה, שראויה לעשות בה כל צרכיו. ולפי"ז נמצא, דסוכות העשויות במקום ציבורי, שאין אפשרות לישון בהם, מפני הבושה ומפני הרעש, אינו יכול לצאת בהם אף

סוכה המונית בכניסה לרחבת הכותל המערבי

בשביל אכילה ושתיה. [ויש לציין, שאמנם הביא המשנ"ב שיש חולקים על הרמ"א, שבדיעבד יכול לאכול בסוכה שא"א לישון בה. אך סיים בשעה"צ שלכתחילה יש לזהר בזה מאד, מאחר שהרבה פוסקים הסכימו עם הרמ"א, ביניהם שר"ע הרב, בית הלוי, וחזו"א. ובחזו"א נקט דכן הוא גם דעת הרי"ף].

תשובה: נראה לחדש, דדברי הרמ"א (שמקורם במרדכי) שצריך סוכה הראויה גם לשינה, אין זו הגדרה בעצם **החפצא של הסוכה**, שאין הסוכה כשרה אלא כשראויה

צורהא דשמעתתא

סקירה מקיפה של סוגיה הלכתית

דאש בית המדרש - הרב מנחם אדלר

הגדרות במלאכת תופר וקורע - הנוגעות למעשה בימינו

[פרקים נבחרים מתוך סדרת מראי המקומות 'נהורא דשמעתתא']

א. דברים שאין שייך ביניהם איחוד לגוף אחד

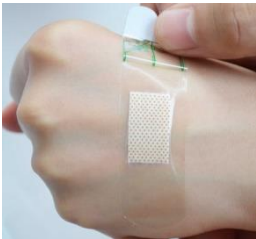
בשש"כ (פ"ט הע' פ"ה) הביא מהגרש"ז כמה טעמים להתיר הסרת תוית מעל בקבוק (עכ"פ כשנעשה ממילא ע"י שרייה במים ולא כשמוריד בידים). וא' הטעמים, שלא נחשב תופר אלא **בדיבוק שתי דברים דומים**, כשתי ניירות, שנעשים ע"י הדיבוק **גוף אחד**, משא"כ נייר על בקבוק אינו נעשה גוף א' עמו, אלא נשאר דבר בפני עצמו המודבק לבקבוק. ועל כן לא שייך בזה איסור קורע, דגם קורע היו רק בהפרדת ניירות דבוקין שנעשו גוף א', להיפך מתופר.

ובמשנת יוסף (ח"י סי' ע"ז סוף ענף ג') כתב לצרף סברא זו גם לנידון שדן בו, גבי הרואה בשבת מודעה שיש בה רכילות ולשון הרע דבוקה על הקיר וחפץ להורידה [נמצוי הדבר לצערינו בעיתות מהומת הבחירות], שיכול להורידה ואין בזה משום קורע [כל שדבוקה לקיר ולא למודעה שתחתיה], כיון שמודעה אינה מתאחדת להחשב גוף א' עם הקיר, ואין זה אלא כמסיר נייר מן הכותל.

אכן גם הגרש"ז וגם המשנת יוסף לא סמכו על סברא זו לחוד, אלא רק כצירוף וסניף להקל. אולם במנחת איש (שפירא פט"ז הע' 42) כתב סברא זו כדבר מוחלט, דענין תופר לא שייך אלא בהדבקת דברים שוים, כשתי ניירות וכדו', משא"כ הדבקת מודעה על הקיר וכדו' אין בו שייכות תפירה כלל. ומטעם זה התיר גם חיבור סדין אל קרשי הסוכה ע"י נעצים, דאין בזה משום תופר מטעם הנ"ל.

[עוד כתב עפ"י להלן שם (סעיף כא), דמותר להדביק תחבושות הגייניות ע"ג בגד בשבת, ואין שייך בזה משום תופר, מאחר דאין התחבושת והבגד נעשים גוף א', ולא שייך תופר אלא בשני דברים שווים כשתי ניירות וכדו' או שתי בגדים. וכתב שהסכימו לזה הגאון ר"י שפירא זצ"ל (מגדולי תלמידי החזו"א), ועוד כמה גאונים בפשיטות. ובחוט שני (עמ' קלט) כתב להתיר בזה מטעם אחר, מפני שאינו עשוי לקיום וצורתו מוכחת עליו].

ונראה שלסברא זו נתכוין גם בחוט שני (עמ' קלט), שכתב הטעם דאין משום תופר בהדבקת פלסטר על גוף האדם, דחשיב כהדבקת דבר רך על דבר קשה. ונלאו הוגי התורה ועמליה מהיכי תיתי חשיב עור האדם ל'דבר קשה', אך נראה כוונתו ליסוד הנ"ל, דאין שייכות בין האגד המדבק לבין הגוף ולא שייך לדונם שנעשים גוף אחד, ועל כן אין בזה שייכות תופר.

ב. חיבור שאינו איחוד - אחיזה והצמדה

עוד העלו הפוסקים, דאין שייכות תופר אלא בחיבור של הדבקה וכדו' **המאחדת** את הדברים, ולא באופן שנצמדים זה לזה ע"י אחיזה בעלמא. ובימינו מצוי כמה דוגמאות לזה, שנקטו הפוסקים מהאי טעמא דאין שייך בהם משום תופר:

א. **ניילון נצמד**. אין בו דבק כלל, ורק שקצוות הניילון נצמדים זה לזה בכח קלוש נע"י כח תאחיזה" של היצמדות חלקי האטום (adhezya), ודומה לכח ההצמדה של חשמל סטטי, אשר ניתן לראות בהיצמדות שיער לבלון לאחר שפשוף. כ"כ להתיר בחוט שני (עמ' קלה), מנחת איש (ט"ז ל"ח), פסקי תשובות (ש"מ ל"ח), פיה פתחה בחכמה (בעל מחזה אליהו, פ"ו ס"ה).

[נויעוי גליון אליבא דהלכתא (ע"י עמ' צ"ב הערה 421 שהוסיף עפ"י שיש להתיר להכניס תמונות באלבום שיש בו ניילון הנתפס על התמונה (אלבום יפני), דהתם ג"כ אין בו שום דבק, ותמה על מה שכתב בשש"כ (פט"ז י"ב) לאסור זאת, והביא שהציע הדברים לפני הגר"ח"ק שליט"א, ואמר שמסתבר דמותר. אכן בדעת השש"כ נראה דאזיל לטעמיה שאסור גם הדבקה קלושה כאשר היא לעולם, ע"י להלן לענין סימניות, ודוק].

ב. **סימניות דביקות** (דגלוניים) סימניות צבעוניות קטנות, וכן **פתקיות דביקות**. הסכימו הפוסקים שיש להתיר להדביקן [בתנאי שנתלשו מן הדפדפת שלהן לפני שבת, דאלי"כ יש בזה מתקן מנא]. הן מצד הדבקתם הקלושה מאד ובקל מסירים אותם, והן מצד שמהאי טעמא אין כאן איחוד אלא היצמדות בעלמא (חוט שני ירט עמ' שלו ד'). ואולם, בשש"כ (פכ"ח ח) הגביל ההיתר רק לאופן כשמניחם בספר לזמן, ולא על דעת שיהיו שם לעולם. [נועי"ג שבות יצחק ח"ד עמ' רכ"ז שכע"י"ג גם דעת הגריש"א].

ג. **רוכסן** (ריץ' רץ), ו**סקוטש**. דעת רוב הפוסקים דרוכסן דינו ככפתורים, ואין בו איסור אף כשדעתו לחבר לזמן ארוך, כגון חיבור ביטנה למעיל לכל ימות הגשמים (שש"כ פט"ו אות פ"ד, הגריש"א בשבות יצחק י"ד עמ' רכ"ח, פסקי תשובות ש"מ ל"ח, ועוד). אלא שבשבת הלוי החמיר בזה היכא שדעתו לזמן ארוך. וביושמע משה' (עמ' קעב) הביא מהגרי"מ שטרן שליט"א, דגם לדעת רבו השבט הלוי אין להחמיר

קלמר עם סגירת רוכסן - ריצ'רץ

נהודא הנשמתא

פיתוח האישיות ועבודת המידות

הקשה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, איך ייתכן שלמרגלות הר סיני עמדו כל העם כאיש אחד בלב אחד. וכי יתכן כזאת, שעם שלם בן ששים ריבוא, לא יהיה בו שום טרוניא מאיש על רעהו ואשה על חמותה?!

והשיב הגר"ח. כי מאחר והגיעו בקריעת ים סוף ובמעמד הר סיני לגילוי מלא של ההשגחה העליונה. הבינו נפתולי ההשגחה איך כל מה שמיצר ומציק להם השני אינו אלא לטובתם, ונשלח משמים בחשבון מדוקדק, ובא לכפר להם ולהגן עליהם מייסורים מרים וקשים יותר. בכך נסתתמו כל הטרוניות שיש בדרך כלל לאיש על רעהו. ואדרבה ראו את המיצר להם כבעל טובתם, המתחסד עמם. ויש להכיר לו טובה.

נלמד מכך, שאם רק נשכיל לראות את החיים במבט עמוק יותר, נראה בכל מי שגורם לנו צער ועוגמת נפש, כמי שמגיש לנו תשורה נאה, וחוסך לנו צרות רבות ומרות, לא נתקעס עליו, אלא אדרבה נודה לו, ונברכו בליבנו.

לעיונא

עיונים למעשה בנידונים אקטואלים

מדוע השווה בסוכה אינו נפטר מתפילה במנין מדין 'עוסק במצוה'?

יש לעיין מדוע אדם שנמצא בסוכה צריך בשעת התפילה לצאת וללכת להתפלל בבית הכנסת במנין, הרי עוסק הוא במצות ישיבה בסוכה, וקיי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה?

ואין לומר דחייב ללכת להתפלל משום "תשבו כעין תדורו", וכמו כל השנה שיוצא מביתו להתפלל במנין. שהרי הדין דתשבו כעין תדורו אינו **חייב** אלא שמותר לו להניח הסוכה וללכת להתפלל במנין, מפני שתשבו כעין תדורו, ותמיד היה מניח את ביתו בשביל ללכת למנין. אך מאחר ואין זה חייב, נמצא שיכול לומר איני רוצה ללכת למנין אלא להשאר בסוכה, ולא יהיה מחוייב ללכת מפני שיש לו פטור של עוסק במצוה פטור מן המצוה.

[ולכאור' יש לתלות נידון זה, בשאלה אם יש פטור 'עוסק במצוה' במצוה קיומית. אשר דעת הנתיח"מ (סי' ע"ב סק"ט) דאין פטור עוסק במצוה במצוה קיומית. אולם כבר השיגו עליו מהמבואר בגמ' (סוכה כה.) דכותבי תפילין ומזוזות פטורים משום עוסק במצוה, אף שאינו מצוה חיובית לכתוב תפילין ומזוזות, ועי'].

האם נשים צריכות להפוך את האתרוג?

נפסק בשו"ע (סי' תרנ"א סעיף ה') שצריך להפוך את האתרוג בשעת הברכה, כיון שיוצאים ידי חובת המצוה מיד בהגבהה, וצריך שתהא הברכה **קודם** קיום המצוה, מדין "עובר לעשייתו". ועל כן בשעת הברכה מחזיקים האתרוג הפוך באופן שלא יוצאים ידי חובת המצוה, ורק אחר הברכה הופכים אותו שוב להחזיקו כדרך גדילתו ולקיים המצוה.

ומנהג העולם שגם נשים שמקיימות המצוה עושות כן. אך לכאורה יש להעיר, שכל הצורך בזה הוא דוקא בגברים, כיון שהם מחוייבים במצוה, ובהם שייך לומר שמיד כשיגביהו האתרוג ישר יצאו ידי חובה. משא"כ נשים שאינם מחוייבות בד' מינים, נמצא שגם אם מגביהות את האתרוג ישר עדיין אין בזה סיבה שתתקיים בידם המצוה, שהרי אינם מחוייבות ואינם צריכות לקיימה. ורק בעת שיחליטו כי ברצונם לקיימה אז תתקיים המצוה בידם, וא"כ כיון שרוצות לקיים המצוה רק אחר הברכה, כדי שיהיה עובר לעשייתו, ממילא אין יוצאות ידי חובה לפני כן, גם כשמחזיקות האתרוג ישר. [ודוקא בגברים, הגם שרוצים לצאת לאחר הברכה, מ"מ כל שאין מכוונים כד להדיא נקטינן דמצוות אין צריכות כוונה, ויוצאים בלא כוונה. משא"כ בנשים שאין מחוייבות, דלא שייך הטעם דמצוות אין צריכות כוונה]. וצ"ע.

;